

Capitalismul: o introducere

libcom.org

2017

Cuprins

Competiția	4
Statul	5
Istoria	6
Viitorul	7

La bază capitalismul este un sistem economic bazat pe trei lucruri: muncă salariată (munca pentru salariu), proprietatea privată asupra mijloacelor de producție (lucruri precum fabrici, utilaje, ferme, și birouri), și producția pentru schimb și profit. În timp ce unii oameni dețin mijloace de producție, sau capital, majoritatea dintre noi nu o fac, iar pentru a supraviețui suntem nevoiți să ne vindem capacitatea de a munci în schimbul unui salariu, altminteri trebuie să ne chinuim pe ajutor social. Acest prim grup de oameni este clasa capitalistă sau „burghezie”, în jargon marxist, iar al doilea grup este clasa muncitoare, sau „proletariat.”

Capitalismul este bazat pe un proces simplu – banii sunt investiți pentru a genera și mai mulți bani. Când banii funcționează în acest fel, au rol de capital. De exemplu, când o companie își utilizează profiturile pentru a angaja mai mult personal, sau pentru a deschide noi puncte de lucru, și astfel să facă mai mult profit, banii funcționează aici ca și capital. Pe măsură ce capitalul crește (sau economia se dezvoltă), acest lucru se numește „acumulare de capital,” și este forța motrice a economiei.

Cei care acumulează capital se descurcă mai bine atunci când pot transfera costurile asupra altora. Dacă companiile pot tăia costurile prin neprotejarea mediului, sau prin plata unor salarii mizerii, o vor face. Astfel schimbările climatice catastrofale și sărăcia larg răspândită sunt dovezi ale funcționării normale a sistemului. Mai mult, pentru ca banii să creeze mai mulți bani, tot mai multe lucruri trebuie să fie interschimbabile pentru bani (adică trebuie transformate în bani). Astfel tendința este ca toate, începând de la articolele banale și până la secvențe ADN și emisii de dioxid de carbon – și, crucial, capacitatea noastră de a munci – să devină comodificate.

Și exact în acest ultim punct – comodificarea capacităților noastre creative și productive, a capacității noastre de a munci – constă secretul pentru acumularea de capital. Banii nu se transformă în mai mulți bani prin magie, ci prin munca pe care o realizăm în fiecare zi.

Într-o lume în care totul este de vânzare, toți trebuie să vindem ceva pentru a putea cumpăra lucrurile de care avem nevoie. Aceia care nu avem ce vinde în fara capacității noastre de a munci trebuie să ne vindem această capacitate acelor care dețin fabrici, birouri, etc. Și desigur, lucrurile pe care le producem la muncă nu sunt ale noastre, ci aparțin șefilor noștri.

Mai mult, datorită programului lung, îmbunătățirilor productivității, etc, producem mult mai mult decât ne este necesar pentru a putea funcționa ca și muncitori. Salariile pe care le primim sunt aproximativ egale cu costurile produselor necesare pentru a rămâne în viața și a fi capabili să muncim în fiecare zi (de aceea la sfârșitul fiecărei luni, soldul nostru rar arată foarte diferit de luna precedentă). Diferența dintre salariile care ne sunt plătite și valoarea pe care o creăm este modul în care se acumulează capitalul, sau cum se realizează profitul.

Această diferență dintre salariile care ne sunt plătite și valoarea pe care o creăm se numește „plusvaloare”. Extragerea plusvalorii de către angajatori este motivul pentru care considerăm capitalismul un sistem bazat pe exploatare – exploatarea clasei muncitoare.

Acest proces este în fond același pentru toată munca salariată, nu doar pentru aceea din companiile private. Muncitorii din sectorul public de asemenea înfruntă atacuri constante asupra salariilor și condițiilor lor pentru a se putea reduce costurile și maximiza profiturile din economie în general.

Competiția

Pentru a acumula capital, șeful nostru trebuie să concureze în piață cu șefii altor companii. Nu-și pot permite să ignore forțele pieții, sau vor pierde teren în fața rivalilor, vor pierde bani, vor da faliment, vor fi preluați, și în cele din urmă vor înceta să ne fie șefi. De aceea nici șefii nu controlează cu adevărat capitalismul, ci capitalul însuși. Din acest motiv putem discuta despre capital ca și cum ar avea acțiuni sau interese proprii, și de aceea deseori este mai precis a discuta despre „capital” decât despre șefi.

Atât șefii cât și muncitorii sunt, de aceea, alienați de acest proces, dar în feluri diferite. În timp ce din perspectiva muncitorilor alienarea noastră este simțită prin controlul șefilor asupra noastră, șeful o simte prin forțele impersonale ale pieții și prin competiția cu ceilalți șefi.

Din acest motiv șefii și politicienii sunt neajutorați în fața „forțelor pieții,” fiecare trebuind să acționeze într-o manieră favorabilă pentru acumularea continuă (și în orice caz se descurcă destul de bine la asta!). Ei nu pot acționa în interesul nostru, din moment ce orice concesiune pe care ne-ar acorda-o i-ar ajuta pe competitorii lor naționali sau internaționali.

De aceea, de exemplu, dacă un fabricant dezvoltă o tehnologie nouă pentru realizarea mașinilor care dublează productivitatea își va putea concedia jumătate din muncitori, crește profiturile și reduce prețul mașinilor pentru a-și întrece competitorii.

Dacă o altă companie dorește să fie binevoitoare cu angajații săi și să nu facă concedieri, în cele din urmă va fi scoasă de pe piață sau preluată de competitorul său mai nemilos – astfel că va trebui să achiziționeze noul utilaj și să facă concedierile pentru a rămâne competitivă.

Desigur, dacă firmele ar avea în totalitate mână liberă să procedeze după bunul plac, în curând s-ar dezvolta monopoluri și ar înăbuși competiția, ce ar determina sistemul să se blocheze. Statul intervine, de aceea, pentru a acționa în favoarea intereselor pe termen lung ale întregului capital.

Statul

Funcția de bază a statului într-o societate capitalistă este să mențină sistemul capitalist și să sprijine acumularea de capital.

Ca atare statul utilizează legi represive și violență împotriva clasei muncitoare atunci când încercăm să ne urmărim interesele împotriva capitalului. De exemplu, adoptarea legilor anti-grevă, sau trimiterea poliției sau soldaților pentru a sparge grevele și demonstrațiile. Tipul ideal de stat sub capitalism în prezent este democrația liberală, cu toate că pentru a se continua acumularea de capital uneori sunt utilizate sisteme politice diferite de către capital pentru a face asta. Capitalismul de stat în URSS, și fascismul în Italia și Germania sunt două asemenea modele, care au fost necesare pentru autoritățile momentului pentru a putea coopta și zdrobi mișcări muncitorești puternice. Mișcări care amenințau chiar continuarea capitalismului.

Când excesele șefilor îi determină pe muncitori să li se opună, pe lângă represiune, statul intervine ocazional pentru a se asigura că lucrurile revin la normal fără rupturi. Din acest motiv există legi naționale și internaționale care protejează drepturile muncitorilor și mediul. În general tăria și aplicarea acestor legi crește și scade în relație cu balansul de putere dintre angajatori și angajați oriunde și oricând. De exemplu, în Franța, unde muncitorii sunt mai bine organizați și mai militanți, săptămâna maximă de lucru este de 35 de ore. În Regatul Unit, unde muncitorii sunt mai puțin militanți, maximul este de 48 de ore, iar în Statele Unite, unde este chiar mai puțin probabil ca muncitorii să declanșeze o grevă, nu există un maxim.

Istoria

Capitalismul este prezentat drept un sistem „natural”, format oarecum ca munții sau continentele prin forțe aflate dincolo de controlul uman, că este un sistem economic rezultat în cele din urmă din natura umană. Totuși nu a fost întemeiat de „forțe naturale”, ci de violență intensă și masivă de-a lungul și de-a latul globului. Mai întâi în țările „avansate”, îngrădirile i-au împins pe țăranii independenți de pe pământurile comunale în orașe pentru a munci în fabrici. Orice rezistență a fost zdrobită. Oamenii care au opus rezistență la impunerea muncii salariate au fost supuși legilor anti-vagabondaj și închiși, torturați, deportați sau executați. În Anglia doar sub domnia lui Henry al VIII-lea 72 000 de oameni au fost executați pentru vagabondaj.

Mai târziu, capitalismul a fost răspândit prin invazie și cucerire de către puterile imperialiste occidentale pe întregul glob. Întregi civilizații au fost distruse în mod brutal, iar comunitățile lor împinse de pe pământurile lor în muncă salariată. Singurele țări care au evitat cucerirea au fost acelea – ca Japonia – care au adoptat singure capitalismul pentru a concura cu celelalte puteri imperiale. Oriunde s-a dezvoltat capitalismul țăranii și muncitorii timpurii au opus rezistență, dar au fost în cele din urmă înfrânți de teroarea în masă și de violență.

Capitalismul nu a luat naștere printr-un set de legi naturale care se trag din natura umană: a fost răspândit de către violența organizată a elitelor. Conceptul de proprietate privată asupra pământului și mijloacelor de producție ar putea părea acum drept starea naturală a lucrurilor, totuși trebuie să nu uităm că este un concept artificial impus prin cucerire. În mod similar, existența unei clase de oameni care nu au nimic de vândut în afara puterii de muncă nu este un lucru care a fost mereu astfel – pământul comun care era folosit de toți a fost confiscat prin forță, iar deposezații au fost obligați să muncească pentru un salariu sub amenințarea înfometării sau chiar a execuției.

Pe măsură ce capitalul s-a extins, a creat o clasă muncitoare globală care constă în majoritatea populației lumii pe care o exploatează, dar și de care depinde. Așa cum a scris Karl Marx: „Ce produce așadar burghezia, în primul rând, sunt groparii săi.”

Viitorul

Capitalismul există ca sistem economic dominant pe planetă de puțin peste 200 de ani. Comparat cu jumătatea de milion de ani de existență umană este un impuls momentan și de aceea ar fi naiv să presupunem că va dăinui pe vecie. Este în întregime dependent de noi, clasa muncitoare, și de munca noastră pe care trebuie să o exploateze, și astfel va supraviețui doar atât timp cât îi permitem noi.

Biblioteca Anarhistă

libcom.org
Capitalismul: o introducere
2017

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org